

Einde aan de vrijhandel?

Het openbreken van de Japanse markt was het doel waarmee president Bush naar Japan toog. Hij had drie doelstellingen: "banen, banen en banen". De critici die stellen dat hij te weinig doet voor de binnenlandse economie tracht hij hiermee de wind uit de zeilen te nemen. De Amerikanen hebben bij hun bezoek gewezen op belemmeringen bij het betreden van de Japanse markt. Maar het lijkt toch wat al te gemakkelijk om de Japanners de schuld te geven van de stagnerende Amerikaanse economie en de welhaast structurele tekorten op de Amerikaanse handelsbalans. Toch leven dergelijke gedachten in de VS waar men eerder heeft moeten toezien hoe de Japanners bij voorbeeld de optische-, de audio-, en de halfgeleiderindustrie van het voetstuk stootten of zelfs wegvraagden. De Amerikaanse politiek heeft al eerder aangekondigd om landen die structureel debet zijn aan tekorten op de Amerikaanse handelsbalans te 'straffen'. Hoewel alle landen belijden voorstander te zijn van het weg nemen van de internationale handelsbelemmeringen ligt de weg naar een opleving van het protectionisme open.

Uruguay-ronde mislukt

Het wegnemen van protectionisme is geen eenvoudige zaak, zo heeft vijf jaar van internationale onderhandelingen in de Uruguay-ronde van de GATT aangetoond. De GATT kent als kernpunten het wederkerigheidsprincipe tussen landen, geen discriminatie tussen aangesloten landen en doorzichtige handelsbescherming. Vooral dit laatste vormt een belangrijk punt. Steeds vaak staan non-tarifaire maatregelen de vrije handel in de weg. Daarbij moet bij voorbeeld gedacht worden aan quota's maar ook aan veel ondoorzichtiger zaken als kwaliteits- en verpakkings-eisen en douaneformaliteiten. Eind november jl. slaagde men erin een belangrijke doorbraak te forceren. Het grote knelpunt werd gevormd door de ruzie tussen de VS en de EG met betrekking tot het terugbrengen van de landbouwsubsidies.

De Amerikanen wensten aanvankelijk dat de EG haar subsidies op de export van landbouwproducten met 90% zouden terugbrengen vóór het jaar 2000. Uiteindelijk is men het eens geworden over een wederzijdse geleidelijke afbouw van 35%. Van groot belang is echter de basisperiode die wordt gekozen waarop de 35% reductie moet plaatsvinden. De Amerikanen wensen als uitgangspunt 1986-1988 te nemen (toen zij hoge subsidies gaven), de Europeanen vinden het gemiddelde van 1986-1991 een beter uitgangspunt. En zo blijven er nog tal van verschillen van inzicht over de inhoud van de concept-overeenkomst over.

Politiek gezien wordt het voor president Bush, met de verkiezingen in het vooruitzicht, uiterst moeilijk om zich achter verdere tegemoetkomingen van Amerikaanse kant te stellen. Dit betekent niet alleen dat een landbouwakkoord voorlopig niet tot stand lijkt te kunnen komen, ook een akkoord binnen de zes andere onderhandelingsgroepen, waaronder diensten en intellectueel eigendom, lijkt hiermee voorlopig niet in zicht.

Inmiddels gaat de vorming van grote economische bolwerken voort.

Naast de EG geldt dat ook voor de grote interne markt die in Noord-Amerika in hoog tempo tot stand wordt gebracht en naast de VS Canada en Mexico omvat. De verleiding is groot om naast het slechten van de muren binnen deze blokken de toegang van buiten te bemoeilijken. Zeker naarmate de economische groei stagneert is dit een verleidelijk alternatief. Het risico van het nemen van protectionistische maatregelen is hiermee vergroot in een periode waarin dit een politiek opportunistisch beleid kan blijken. Zeker voor landen buiten de rijke westerse wereld is toegang tot die belangrijke afzetmarkten pure noodzaak. De derde-wereldlanden zien hun exportinkomsten al enige jaren opdrogen, maar ook de Oostbloklanden zullen een groot deel van hun wederopbouw moeten financieren met exporten naar het Westen. Indien de economische grootmachten daar hun ogen voor sluiten, roepen ze de daaruit voortvloeiende politieke en sociale onrust in deze landen op den duur over zichzelf af, hetgeen een bedreiging vormt voor de wereldvrede.

Deze bijdrage is ontleend aan de tweewekelijkse publikatie *Beleggen met Van Lanschot*.